

1. PERUSTIEDOT KOHTEESTA	
1.1. Maisema-alueen nimi	Luvialahden kulttuurimaisema
1.2. Maisema-alueen uusi nimi	Luvialahden kulttuurimaisema
1.3. Kunta	Luvia
1.4. Pinta-ala	2 163 ha
1.5. Aikaisemmat inventoinnit [tekijä,vuosi,arvo]	RKY2009: Peränkylä sekä Luvian kirkonkylä RKY1993: Luvianlahden kulttuurimaisema Lauri Putkonen, 2005, Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristöt: Mikolankylän kulttuurimaisema, Peränkylä, Luvianlahden maisemakokonaisuus, Löytyn ja Väipäreen kylät, Luvian kirkonkylän miljö, Heinilä, Luodonkylä ja kulttuurimaisema, Hanninkylä ja Sassila.
1.6. Päivysinventoijan nimi	Jenny Alatalo
1.7. Päivysinventoinnin pvm	08.05.20013
1.8. Arkistointipaikka	
2. MAISEMAMAAKUNTA JA -SEUTU	
2.1. Maisemamaakunta ja -seutu [Mietintö 66/1992]	Lounaismaa / Ala-Satakunnan viljelyseutu ja Satakunnan rannikkoseutu
2.2. Maisematyyppi [Maakunnallinen maisemaselvitys]	
2.3. Kuvailuteksti [Lyhyt kuvaus maisemamaakunnan ja -seudun tyypillisistä piirteistä]	Lounaismaan maiseman peruselementit vaihtelevat rikkonaisesta saaristosta ja kumpuilevista, osittain paljastuneista kallioalueista laajoihin tasaisiin, viljaviin savikkoalueisiin, joilla lukuisat joet kiemurtelevat. Ala-Satakunnan viljelyseutu on perusluonteeltaan vaurasta viljelyaluetta, mutta Lounaiseen viljelyseutuun verrattuna siellä on runsaasti karuja, metsäisiä ja soisia syrjäseutuja. Seudun karuja maisemapiirteitä edustavat suot ja metsät keskittyvät Pyhäjärven lounaispuolella olevalle karulle rapakivigraniittialueelle ja viljelymaisemat sijaitsevat yleensä viljavilla savikkoalueilla Kokemäenjokilaaksossa. Satakunnan rannikkoseudun maa on alavaa ja pienipiirteisyys on maaperän monipuolisuuden seuraus: kalliomaiden ohella on sekä pohja- että kumpumoreenialueita, kuten myös jonkin verran savikoita ja harjumuodostelmia. Rannikolla on pitkiä suojaisia ja ruovikkoisia lahtia, jotka maatuivat maan vähitellen noustessa. Seudun perinteinen elinkeino on kalastus, minkä lisäksi maanviljely on rannikolla tärkeä elinkeino.
3. LUONNON OMINAISPIIRTEET	
3.1. Maa- ja kallioperä	Kallioperältään maisema-alue sijoittuu suurimmaksi osaksi hiekkakivialueelle. Eteläreuna on kallioperältään kiilleliusketta ja kiillegneisiä. Raja kulkee luode-kaakkosuunnassa Luvian lahden mukaisesti. Maaperältään alue on suurimmaksi osaksi merikerrostunutta savea. Savikko sijoittuu alueen keskelle ja sitä ympäröi reunoilta moreeni sekä karkealajitteisten maalajien eli soran, hiekan, karkean hiedan reunat. Alueen eteläisessä päässä on kaistale rantakerrostunutta kalliomaata.
3.2. Vesistöt ja ranta-alueet	Maisema-alue on rajattu Sassilanlahteen, josta on vesiyhteys Sassilansalmen kautta Selkämerelle. Kuivatuksen yhteydessä Luvian lahden pelloille on kaivettu useita ojia. Luvianlahdella on kolme suurempaa ojaa, lahden suuntainen Korvenoja ja etelämpänä Pinkjärvestä lähtöisin oleva Mikolanoja. Kolmas on lahden yli poikittain laskeva Väipäreenoja. Ojat yhdistyvät Hutsaaren lounaispuolella Harjajuovaksi, joka laskee mereen Laitakarin pohjoispuolella. Luvian keskustan kohdalla lahden keskellä alkaa on Sassilanjuopa, joka luoteessa sijaitsevaan Sassilanlahteen. Hanninkylän kohdalta luoteeseen Vartholmiin on pieni pohjavesialue.
3.3. Luonnonhistorian erityispiirteet	Onko näitä?
3.4. Kasvillisuustyypit	Kasvimaantieteellisen aluejaon mukaan Luvia kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen. Maisemaa hallitsee mäntymetsä jonka reunoilla kasvaa lehtipuita.

3.5. Arvokkaat luontokohteet	Naskalinkalliot-Alholankallio on Ge2 alue.
3.6. Eläimistö ja kasvilajisto	lakkakääpä
3.7. Ilmasto	Alueen keskilämpötila on 5-6°C astetta ja vuoden sademäärän keskiarvo on 600-650 mm vuodessa.
3.8. Maisemarakenne	Luvianlahti on luode-kaakkosuunteinen laakso, joka on eteläosastaan leveimmillään noin kaksi kilometriä leveä ja pohjoispäästä yli puolet kapeampi. Pituutta lahdella on vajaa kymmenen kilometriä. Laakson keskellä on kuivatusjuopioita ja -oimia, joiden kautta vedet laskevat mereen. Alueen kummallakin laidalla on metsäiset selänteet, joista Luvian keskustan puoleinen on kapea ja asutettu. Maisema-alueen peltojen keskellä on erikokoisia metsäisiä saarekkeitä. Peränkylä on niemimäinen saareke, jonka eteläpuolella maisema muuttuu pienipiirteiseksi ja vaihtelevaksi. Myös Luvianlahden pohjoispäässä maisema on pienipiirteisempää ja vaihtelevampaa lähestyttäessä nykyistä rantaa. Laajimmat ja yhtenäisimmät peltoalueet ovat maisema-alueen keskellä, jossa entinen merenlahti muodostaa alavan ja laakean tasangon.
4. KULTTUURISET OMINAISPIIRTEET	
4.1. Arkeologinen kulttuuriperintö	Luvianlahden maisema-alueella tunnetaan neljä muinaisjäännettä. Nämä historiallisen ajan muinaisjäännekohteet sijoittuvat melko pienelle alueelle Luodonkylään. Kaksi kohteista on tervahautoja, yksi kartano sekä yksi yksittäistalo/asuinpaikka.
4.2. Maiseman kulttuurihistoria	Ajanlaskumme alussa Luvian oli vielä lähes kokonaan meren alla. Muutama saari pilkotti vasta meren lahden edustalla, mutta maankohoamisen myötä maata paljastui lisää. Pysyvä asutus saapui Luvian rannikolle pääasiassa Ruotsista vasta myöhäiskeskiajalla. Tätä ennen ja vielä 1400-luvun jälkeenkin Luvia oli euralaisten talonpoikien nautinta-alueita. 1560-luvun veroluettelon mukaan maisema-alueella oli kahdeksan kylää, Mikola, Korpi, Löytty, Väipäre, Norrby, Hanninkylä, Sittlahti ja Sassila, joka oli lähimpänä rannikkoa. Luvian pellot olivat keskittyneet 1770-luvulla selänteen alarinteille silloisen ja nykyisenkin Luvian keskustaan menevän tien pohjoispuolelle kapeana soirona. Lahden keskiosa oli vesijättömaata, joka oli jaettu kylien kesken. 1800-luvun puolivälin aikaan maisema-alueen itäisin osa oli jo nykyisessä laajuudessa viljelty. Löytyn kylän kohdalla oli vielä laaja alue vesijättömaata / niittyä. Hanninkylästä rannikolle päin Sassilanjuovan pohjoinen puoli oli viljelykäytössä ja eteläinen puoli niittynä. 1900-luvun alussa Sassilan juovan eteläinenkin puoli oli saatu kuivumaan, että se voitiin ottaa viljelykäyttöön. Löytyn kylän kohdalla laakson maa-alue oli edelleen vielä liian märkää viljelyyn. Vanha merenlahden kuivatus saatiin päätökseen vuonna 1954, jolloin muodostui yli tuhat hehtaari viljelykelpoista maata. Alueen läpi kulkee Pohjanlahden rantatie, joka on keskiaikaisperäinen tie. Tie yhdisti aikaan toisiinsa Turun ja Korsholman linnahallinnon ja sitä kautta on kulkenut postiliikenne. Luvianlahden alueella rantatie kulki Mikolan ja Peränkylään kautta, josta se jatkui Hanninkylän kautta pohjoiseen.
4.3. Maiseman kannalta merkittävät elinkeinot	Pitkään jatkunut maanviljely ja karjan hoito. Mikolan kylässä on edelleen karjahoitoa.
4.4. Rakennettu ympäristö	Vuosisadan alkupuolella kuivatun Luvianlahden "rantaharjanteella" nauhamaisesti sijaitseva Luvian kirkonkylä on säilyttänyt varsin hyvin perinteisen luonteensa. Hanninkylässä, Peräkylässä ja Mikolankylässä on säilynyt perinteistä rakennuskantaa.
4.4.1. Alueelle tyypillinen ja perinteinen asutustyyppi	Nauhamainen tienvarsi asutus sekä entisissä saarissa tiivis kyläasutus (Luodonkylä), mikä on tyypillistä seudulle.
4.4.2. Nykyisen asutuksen suhde muinaisjäännekohteiden sijaintiin	Historiallisen ajan muinaisjäännekohteet sijaitsevat nykyisen asutuksen yhteydessä tai sen välittömässä läheisyydessä.
4.4.3. Rakennetun ympäristön inventoinnit	RKY2009 alueista Peränkylä sekä Luvian kirkonkylästä on osa mukana maisema-alueessa. RKY1993: Luvianlahden kulttuurimaisema Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt: Mikolankylän kulttuurimaisema, Peränkylä, Luvianlahden maisemakokonaisuus, Löytyn ja Väipäreen kylät, Luvian kirkonkylän miljö, Heinilä, Luodonkylä ja kulttuurimaisema, Hanninkylä ja Sassila.

4.4.4. Muita maiseman kannalta merkittäviä rakennuksia ja rakenteita	Hanninkylässä on perinteistä rakennuskantaa erityisesti Pullin, mutta myös Uusi-lankin, Vähä-Ruutin ja Mäki-Nissin tiloilla. Peränkylän talot Vanha-Esko, Uusi-Seppä ja Mäki-Esko sijaitsevat samalla kylämäellä. Mikolankylässä on vanhaa rakennuskantaa Evastin tilalla. Kylässä on säilynyt myös entisiä torppia ja mäkitupia. Sassilan tilan edustavarakennusryhmä on vuosisadan vaihteesta. Niemenkylän kyläkeskuksessa on vanhoja rakennuksia Joopin, Lampon ja Elomaan tiloilla. Väipäreen vanha kylätontti muodostaa erittäin arvokkaan aluekokonaisuuden, joka muodostuu Ylipuosiin ja Iso-Sookarin osatalojen talouskeskuksista, Ylipuosiin kuuluvasta entisestä vesimyllystä sekä Suvanto-nimisestä kiinteistöstä, jonka päärakennus edustaa 1800-luvun tilattoman väen asumisoloja. Heinilän tilalle johtaa maantieltä pitkä koivukuja, Peränkylän entinen kansakoulu on rakennettu 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Luvialla on monen tilan / pihan ympärillä kapeista päästään viistetyistä ripoista tehty aita, joka on maalattu puna- valkoiseksi.
4.5. Perinnemaisemat	Mikolan laitumet (V, hakamaa, ex-pelto, keto, kostea niitty), Luvian keskustan niity (P+), Luodonkylän niityt (P+, metsälaidun, keto), Uuden-Sepän niityt (P-) sekä yksi LUMO-yleissuunnittelukohde (perinnebiotooppi, terveyskeskuksen takana)
4.6. Identiteettitekijät, symbolitekijät	
4.7. Matkailu- ja virkistyskäyttö	Luvian kirkko ja sen ympäristö, Pohjanlahden rantatie.
4.8. Kuvailu, kulttuuripiirteet	Luvian maisema-alueella on säilynyt paljon rakennuskantaa 1800-luvulta alkaen. Säilyneet kohteet edustavat niin kartanomaista kuin perinteistä talonpoikaisarkkitehtuurisia tilojen taloja ja talousrakennuksia sekä alemman luokan asuinrakennuksia: torppia ja mäkitupia. Tilat ja rakennukset sekä vanhat kylät muodostavat kokonaisuuksia. Alueelle on leimallinen puna-valkoinen ripoista tehty aita.
5. MAISEMAKUVA	Luvianlahden kulttuurimaisema on selkeä kokonaisuus, jonka parhaimmat kohdat on nähtävissä vt 2:lta. Laajat tasaiset, hoidetut pellot, joita rajaavat kummaltakin reunalta metsäiset selänteet. Alueen pohjoinen osa on selvästi rannikkoseutua. Pellot ovat pienipiirteisempiä, selänteiden reunat ovat kivikkoisempia ja peltojen reunoilla ja metsäisissä saarekkeissa kasvaa katajaa. Luvian keskustan länsipuolella maisema on selvästi tasankomaista, jota elävöittävät metsäiset saarekkeet ja siellä täällä ojien varsilla kasvat puut. Pohjoispuolen horisontissa metsän latvat loivasti kumpuilevat. Asutus on keskittynyt nauhamaisesti tien läheisyyteen tai selänteiden ja pelloin vaihtumisvyöhykkeelle. Alueen itäinen osa Peränkylä-Korvenkylä välinen alue on taas pienipiirteisempää, jossa näkymät aukeavat kapeina metsäisten saarekkeiden välistä. Maisema-alueen tiestö seurailee suurimmaksi osaksi selänteiden reunoja. Luvian keskustaajaman alueella asutus on laajentunut pellon puolelle, mikä rikkoo muuten melko eheää selänteen nauhamaista asutusvyöhykettä. Saharin kohdalle istutettu puusto avoimen viljelymaisema-alueen keskellä on irrallinen ja maisemaan sopimaton.
6. RAJAUS	Maisama-alue alkaa pohjoisessa Sassilan kylästä, läheltä meren rantaa. Tämän jälkeen alkaa yhtenäinen laaksomainen viljelyalue, joka rajaa kummallakin puolella luode-kaakko suuntaiset selänteet. Mikolan kohdalla maisema-alueeseen kuuluu torppien ja mäkitupien kivikkoinen kokonaisuus. Etelässä maisema-alueen raja kulkee kallioisen selänteen reunan mukaisesti ottaen mukaan Korvenkylän pellot.

<p>7. KUVAILUTEKSTI</p>	<p>Luvianlahti on luode-kaakkosuunteinen laakso. Alueen kummallakin laidalla on metsäiset selänteet. Maiseman reunoja hallitsee mäntymetsä, jonka reunoilla kasvaa jonkun verran lehtipuita. Selänneistä pohjoispuoleinen on kapea ja tiiviisti asutettu kun eteläpuolen selänneellä on harvakseltaan asutusta. Selänneiltä keskelle laaksoa laskevat rinteet ovat alueen päissä vähän jyrkemmät kuin keskellä tasankoa olevat rinteet. Maisema-alueen peltojen keskellä on erikokoisia metsäisiä ja kivikkoisia saarekkeitä, joissa kasvaa mm. rannikkoseudulle tyypillisesti katajaa. Alueen itäisessä osassa Peränkylä-Korvenkylä välisellä alueella maisema muuttuu taas pienipiirteiseksi. Alavan tasangon sijaan viljelymaisemat aukeavat kapeina metsäisten saarekkeiden välissä lahtimaisina näkyminä. Laajimmat ja yhtenäisimmät peltoalueet ovat maisema-alueen keskellä, jossa entinen merenlahti on noin kaksi kilometriä leveä. Pituutta lahdella on vajaa kymmenen kilometriä. Alueen pohjoisosassa on selvästi Satakunnan rannikkoseudun maisemalle tyypillisiä ominaisuuksia. Maatunut kapea merenlahti, jonne on kerääntynyt ravinteikasta maata. Pohjoisosan pellot ovat pieniä ja kivikkoisia ja kokonaisuudessaan viljelymaisema on pienipiirteisempää kuin alueen keskiosan maisema. Selänneiden reunat ovat kivikkoisempia ja rikkonaisempia, peltojen reunoilla ja metsäisissä saarekkeissa kasvaa myös katajaa. Maisema-alueen tiestö seurailee suurimmaksi osaksi selänneiden reunoja.</p> <p>Ajanlaskumme alussa Luvian oli vielä lähes kokonaan meren alla. Muutama saari pilkotti vasta meren lahden edustalla, mutta maankohoamisen myötä maata paljastu lisää. Pysyvä asutus saapui Luvian rannikolle pääasiassa Ruotsista vasta myöhäiskeskiajalla. Tätä ennen ja vielä 1400-luvun jälkeenkin Luvia oli euralaisten talonpoikien nautinta-alueita. 1560-luvun veroluettelon mukaan maisema-alueella oli kahdeksan kylää, Mikola, Korpi, Löytty, Väipäre, Norrby, Hanninkylä, Sittlahti ja Sassila, joka oli lähimpänä merta. Luvian pellot olivat keskittyneet 1770-luvulla selänneen alarinteille silloisen ja nykyisenkin Luvian keskustaan menevän tien pohjoispuolelle kapeana soirona. Lahden keskiosa oli vesijättömaata, joka oli jaettu kylien kesken. 1800-luvun puolivälin aikaan maisema-alueen itäisin osa oli jo nykyisessä laajuudessa viljelty. Löytyn kylän kohdalla oli vielä laaja alue vesijättömaata / niittyä. Hanninkylästä rannikolle päin Sassilanjuovan pohjoinen puoli oli viljelykäytössä ja eteläinen puoli niittynä. 1900-luvun alussa Sassilan juovan eteläinenkin puoli oli saatu kuivumaan, että se voitiin ottaa viljelykäyttöön. Löytyn kylän kohdalla laakson maa-alue oli edelleen vielä liian märkää viljelyyn. Luvianlahden kuivatus saatiin päätökseen vuonna 1954. Luvialaisille maanviljelyn lisäksi kalastus on ollut merkittävä elinkeino. Alueen läpi kulkee Pohjanlahden rantatie, joka on keskiaikaisperäinen tie. Tie yhdisti aikaan toisiinsa Turun ja Korsholman linnahallinnon ja sitä kautta on kulkenut postiliikenne. Luvianlahden alueella rantatie kulki Mikolan ja Peränkylään kautta,</p>
	<p>kulkee Pohjanlahden rantatie, joka on keskiaikaisperäinen tie. Tie yhdisti aikaan toisiinsa Turun ja Korsholman linnahallinnon ja sitä kautta on kulkenut postiliikenne. Luvianlahden alueella rantatie kulki Mikolan ja Peränkylään kautta, josta se jatkui Hanninkylän kautta pohjoiseen.</p> <p>Luvian maisema-alueella entisessä merenlahdessa on säilynyt paljon rakennuskantaa 1800-luvulta alkaen. Vanhin rakennuskanta sijaitsee nauhamaisesti alueen reunoilla kiertävän tien varrella sekä suurimmilla saarekkeilla. Säilyneet kohteet edustavat niin kartanomaista kuin perinteistä talonpoikaisarkkitehtuurin rakennuksia ja talousrakennuksia sekä alemman luokan asuinrakennuksia: torppia ja mäkitupia. Alueen rakennuskannassa on havaittavissa monia kerroksia. Tilat ja rakennukset sekä vanhat kylät muodostavat kokonaisuus. Alueelle on leimallinen puna-valkoiseksi maalattu ripoista tehty aita</p>
<p>8. ARVIOINTI</p>	
<p>8.1. Arvoluokka</p>	<p>Maakunnallisesti arvokas</p>
<p>8.2. Arviointiteksti</p>	<p>Luvianlahden kulttuurimaisema edustaa laajaa kuivatuksen yhteydessä syntyneitä kulttuurimaisemaa, jossa on piirteitä sekä Ala-Satakunnan viljelyseudun alavasta ja viljavasta maisemasta, että Satakunnan rannikkoseudun karusta ja pienipiirteisestä maisemasta.</p>
<p>9. LIITTEET</p>	

9.1. Karttaliitteet	
9.2. Valokuvat	